

Samskabelse i folkekirken: At skabe sammen som et fællesskab

For et par år siden var samskabelse det store tema i Den Danske Folkekirke. I forbindelse med valgkampen om bispesædet i Aalborg Stift i 2021 blev samskabelse både kaldt "et nyt bullshit-ord" og "Gammel vin på nye flasker". Men hvad er samskabelse? Og hvordan kan vi som kirke skabe meningsfulde fællesskaber og aktiviteter sammen med dem, vi ønsker at nå?

AF
MALTE YSTRØM MADSEN
udviklingskonsulent i Kirkefondet

noget af hinanden i hinandens hænder og virkelig prøver at lytte til hinanden.

uKirke på Vesterbro

uKirke er en ungdomskirke på Vesterbro i København. En kirke med 100 % fokus på de unge, som er længst væk fra kirken. Jeg var med til at starte uKirke for små 10 år siden. Da vi startede uKirke satte vi os ned og forsøgte at regne og gætte os frem til, hvad de unge gerne ville have. Hvad synes unge er spændende? Hvad har "kant"? Og hvad er der af nye navne på musikscenen?

Efter en del forsøg på at ramme "det, de unge vil ha", gjorde vi os nogle vigtige erfaringer. Vi kunne se, at når vi involverede unge tidligere i processen omkring at udvikle aktiviteter, så skabte det nogle helt andre arrangementer, og vi nåede ud til langt flere, end når vi selv lavede arrangementerne. Derfor fik vi ret hurtigt implementeret dogmet om samskabelse, som en del af vores manifest: "Vi må aldrig lave noget selv". Her 10 år senere er samskabelsen indgroet i uKirkes identitet, arbejdsgange, budget, teologi, frivillighed/menighedsforståelse og menneskesyn.

Samskabelse

Ukirke er baseret på samskabelse. Det er en samarbejdsmodel, hvor man ikke bare inviterer til deltagelse, men faktisk udvikler løsninger og initiativer i fællesskab. Hvor man skaber noget nyt sammen – et fælles projekt, hvor alle parter bidrager og har ejerskab. Det kan være alt fra at udvikle nye gudstjenesteformer, diakonale projekter, kulturelle arrangementer eller sociale indsatser. Men det kræver en åbenhed,

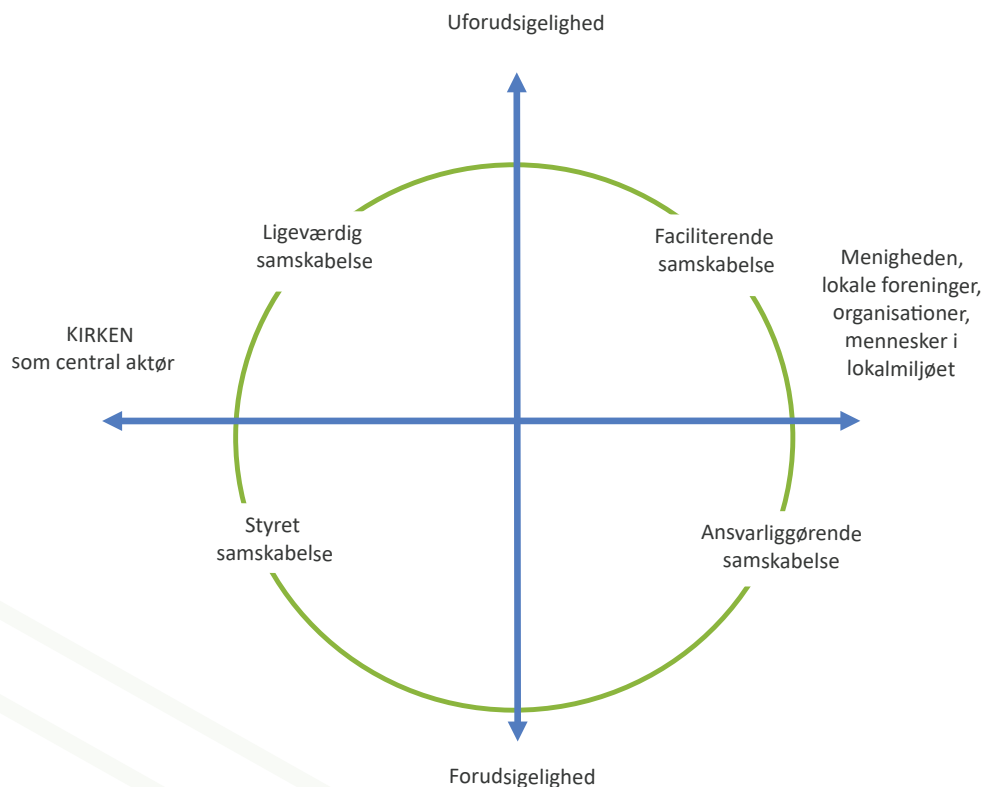
tillid og vilje til at dele magt og ansvar, hvilket kan være en udfordring, men også en kæmpe gave for kirken. Når vi samskaber, tvinges vi ud af den traditionelle rolle som "leverandør" af ydelser og ind i en mere lyttende, samarbejdende og ligeværdig relation. En relation, hvor vi som kirke ikke har svaret eller skal missionere og belære de unge, men faktisk skabe noget på deres præmisser. Der, hvor de er i livet og i troen.

Men hvis vi giver slip på ritualer, gudstjenester og det traditionelle sprog, mister vi så ikke troen og kirken? Og hvordan sikrer vi, at det ikke bliver en ungdomsklub?

Dette spørgsmål har vi mødt mange gange, og i virkeligheden handler det mere om, hvad det er, vi skal give slip på. Den danske ph.d. Jens Ulrich har i sin artikel "Samskabelse en typologi" i CLOU Skriftserie 2016 beskrevet, hvordan vi kan inddеле samskabelse i 4 niveauer alt efter, hvad vi giver slip på. Artiklen er skrevet ud fra kommunal samskabelse, men kan let overføres til Den Danske Folkekirke.

Typologien er spændt ud i to akser. Den ene akse omhandler kommunens/kirkens behov for at definere indholdet i samskabelsen. I den ene ende af denne akse styres samskabelsen relativt stramt af de kommunale/kirkelige aktører. Ambitionen er her, at den samskabende proces er relativt stramt styret, og at man kan forudsige resultatet af processen (Forudsigelighed). I den anden ende af akserne er der større plads til uforudsigelighed i forhold til samskabelsens indholdsmæssige side (Uforudsigelighed). Her er man åben for, at samskabelsesprocessen kan medføre, at der udvikles nye løsninger og veje (se illustration).

Spørgsmålet er altså ikke, om vi skal samskabe eller ej? Men i lige så høj grad et spørgsmål om: Hvordan vil vi samskabe? I hvilket omfang ønsker vi at samskabe? Hvad vil vi samskabe om? Er det indholdet eller formen? Hvorfor skal vi overhovedet samskabe? Ved at stille disse spørgsmål i en ligeværdig relation, åbner vi op for samtalen om kirke,

tro og eksistens. Ikke ud fra ord som skam, skyld, mod eller håb, men ud fra menigheden og deres behov, viden, indsigter og interesser.

Samskabelse i en ledelsesoptik

Ser vi på samskabelse i en ledelsesoptik, så opstår der også en masse spørgsmål. For når vi arbejder med samskabelse ændrer det ved kirken og de ansattes positioner, deres råderum og måde at arbejde på. Lige pludselig skal de ikke selv lave plakater eller booke oplægsholdere til højskoleaftenen. De skal hele tiden involvere, understøtte, facilitere og lede de frivillige, menigheden og de samskabende aktører, som de samskaber med. De skal facilitere, stille spørgsmål og være nysgerrige, mere end de skal beslutte og bestemme. De kender ikke alle svarene eller resultatet af projektet. Ligeledes er det en anden måde at bruge ressourcer på. Vi kan godt lave et budget for et år frem, men det afhænger af, hvem og hvor mange der vil samskabe om hvilke projekter, og hvor længe andre projekter kan og skal holdes i live. Vi arbejder altså med mennesker, relationer og netværk, mere end det handler om lineære målbare parametre som deltagere, økonomi eller samarbejdskontrakter.

Samskabelse og meningsskabelse

Dette leder os til, hvordan vi kan arbejde med relationer og samskabelse, i forlængelse af den amerikanske organisationsteoretiker Karl Weicks tanker om meningsskabelse og organisation. Karl Weicks teori om meningsskabelse handler om, hvordan mennesker i organisationer skaber mening i komplekse og ofte tvetydige situationer. Når samskabelse og meningsskabelse kombineres, skabes en dynamik, hvor folkekirken bliver både fleksibel og kontekstuel. Arbejdet med samskabelse peger både på Karl Weicks anbefalinger og arbejde med meningsskabelse, men også på en ændret forståelse af menighed, social kapital, forandringsledelse og organisations- og strategiforståelse. Han taler

ikke om organisation, men om organisering. For hvad er det, der skal definere organiseringen? Budgettet? Ledelsesstilen mv.? – NEJ! Det er målet, og målet er i Weicks optik i konstant forandring og bevægeligt, som når vi samskaber.

Så er samskabelse "et nyt bullshit-ord" eller "Gammel vin på nye flasker", som det blev beskrevet i 2021 i debatten? Måske, men det er vigtigt for mig at understrege, at samskabelse er mere end samarbejde. I debatten handlede det ofte om samskabelse med kommunen omkring diakonale opgaver. Og meget af den debat har i mine øjne ikke handlet om samskabelse, men omkring hvordan vi kan samarbejde. En forventningsafstemning af ressourcer og arbejds gange for at kunne aflaste og bruge hinanden. Ikke for at gå nye veje eller skabe ejerskab og initiativ hos hinanden.

En ny måde at være kirke på

At samskabe kræver, at vi som kirke tør invitere ind og vise sårbarhed. Det betyder at lytte, før vi taler, og at være villige til at ændre kurs, hvis det viser sig nødvendigt. Det kan handle om at invitere lokale aktører og menigheden til dialog, at inddrage dem i beslutninger om nye initiativer eller nye samarbejder med andre organisationer og institutioner.

I sidste ende handler samskabelse om en konstant eklesiologisk forhandling af, hvad det vil sige at være kirke. Samskabelse er en mulighed for at forny vores måde at være kirke på, at blive en levende og åben kirke, der er tæt forbundet med det samfund og menighed, vi er en del af. Det kræver vilje, mod og tillid, men belønningen kan være en kirke, der fremstår relevant, åben og meningsfuld for flere. Samskabelse er i mine øjne en teologisk nødvendighed for kirken i dag. I en tid, hvor store dele af den danske befolkning er distanceret fra kirken, ser jeg inddragelse og samskabelse som en vej til at opbygge meningsfulde relationer og aktiv deltagelse, hvilket skaber en kirke, der ikke blot er for folket, men med folket. •